

more nihče vzeti.“ — Ko izve Majdičeva, da ni dobila štipendije, izjavlja malce naivno: ... str. 70: „... zopet se me je z vso silo polastil nekdanji pisateljski nagon. Pisala bom in se maščevala za vsa leta nazaj.“ In res čutiš ob branju, da je delo neke vrste literarno maščevanje, ki pa nosi poudarek na maščevanju in ne na literarnosti. Ko prebereš dramo, nisi niti prepričan ne zavzet, ne ganjen, ne navdušen, niti enkrat se nisi nasmehnil in niti enkrat ni toplo ali vsaj do dna grenko zavelo iz knjige. — Pisateljica stavi — kljub nezadovoljstvu s tem, kakor je in kakršen je človek — kaj skromne zahteve bodočnosti, ko optimistično priznava današnji šolski sistem, zadovoljna je z delom v šoli: „dokler čutimo, da smo ohranili enega samega (učenca), naše delo ni bilo vrženo tjavdan,“ str. 42.

Delu je za uvod napisal pohvalno in manj objektivno spremno pismo gledališki kritik prof. France Vodnik.

Vkljub vsemu pa ima drama „V provinci“ isto pravico do vprizoritve v naši drami, kot ga je imel ‚Direktor Čampa‘ ali pa spretno pisane ogrske komedije (Matura, Neopravičena ura). Režiser, ki bi se z ljubeznijo in smislom lotil dela, bi žel z igro zadovoljiv uspeh in obilen obisk, ne le študentov, ki bi hodili gledat uspešno vzgojno lekcijo slabim profesorjem in sebičnim ravnateljem, ampak tudi naše ostale dramske publike, ki so ji po dosedanjih blagajniških izkušnjah vseh del, ki jih spominjajo na šolska leta.

K. V.

VIRI ZA ZGODOVINO SLOVENCEV. SREDNJEVEŠKI URBARJI ZA SLOVENIJO. ZVEZEK PRVI. URBARJI SALZBURŠKE NADŠKOFIJE. Objavil Milko Kos. 1939. Izdala Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Slovenci smo imeli doslej le eno večjo publikacijo virov svoje zgodovine, Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, ki ga je zasnoval in izdajal pokojni dr. Franc Kos od l. 1902. dalje; peti zvezek tega osnovnega dela, ki ga je uredil že njegov sin dr. Milko Kos, obsega dobo od 1200 do 1246 in je izšel l. 1928. Osnovna misel gradiva je bila, da zbere pisane vire za slovensko zgodovino v celoti. To načelo je pa seveda izvedljivo le za starejša razdobja, ko je pisanih virov še malo; že v poznem srednjem veku je njihov obseg včasih za eno desetletje večji kakor v prejšnjih dobah za celo stoletje in zato bo zaradi moči in sredstev, ki so na razpolago, izdajanje Gradiva po prvotnem načrtu mogoče pač le še za dobo nekaj desetletij po l. 1246. Za vsa naslednja stoletja imamo pa doslej le izdajo posameznih listin, pisem itd. in niti ene večje publikacije virov. Viri za zgodovino Slovencev, ki jih je začela izdajati naša Akademija znanosti in umetnosti, hočejo izpolniti to vrzel; s tem bo omogočeno sistematično izdajanje važnejših virov naše kasnejše zgodovine v skrbnem izboru in v smislu vseh zahtev znanstvene kritike.

Zelo srečna je bila misel začeti novo serijo s publiciranjem srednjeveških urbarjev, glavnih virov za našo starejšo agrarno zgodovino, in posebej s salzburškimi urbarji, ki so že doslej v rokopisni obliki služili kot opora za razne teorije o naši stari družbi, posebno o pravem bistvu starih slovenskih županov! Izdajatelj podaja najprej v predgovoru seznam vseh srednjeveških urbarjev za slovensko ozemlje, nato govori v uvodu o vseh važnih vprašanjih, ki so v zvezi z izdanimi teksti (o rokopisih in o postanku urbarjev, o obsegu gospodarstva in njegovi upravi, o prebivalstvu, njegovi stanovski in nacionalni pripadnosti, o dajatvah, tlaki in produkciji), končno pa izdaja tekste same, ki so opremljeni s krajevnim, osebnim in stvarnim imenikom in dvema kartama v prilogah. Teksti bodo pač služili le strokovnjakom, a obširna izvajanja v uvodu bodo mogli uporabljati vsi, ki se zanimajo za našo agrarno zgodovino. Treba je samo želeti, da bi se izdajanje urbarjev čimprej nadaljevalo in da bi se jim kmalu pridružile še serije izdaj drugih izbranih važnejših naših zgodovinskih virov.

Fran Zwitter.